

Γαλατᾶ ἤθελον ἀποτίσει βαρεῖν ζημίαν ἐπὶ τῇ ἄφρονι αὐτῶν συμμετοχῇ εἰς τὸ βασιλικὸν τόλμημα, ἀλλ' ἐν τῇ προκειμένῃ οὐδόλωσ ἠνωχλήθησαν· διότι ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος, νέος ὠραίος καὶ ἄσωτος, εὐχαριστήθεις ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ γυναικὸς μεμψιμοῖρου, τῆς ὁποίας ἡ κλαυθμηρὰ παρουσία ἦτο δι' αὐτὸν ἀδιαλείπτως ἐπιπληξίς, ἀπέφυγε νὰ προβῇ εἰς διαβημά τι μετὰ τὸ γεγονός, τὸ τόσο ὀλίγον κολακευτικὸν τῆς τιμῆς του. Μετὰ ἓν ἔτος δέ, εὐθύς ὡς ἰδρυθῆθη, ἦλθεν εἰς τρίτον γαμον μετὰ ἡγεμονίδος πρὸς ἣν κατελήφθη ὑπὸ ὑπερβολικῷ ἔρωτος. Αὕτη ἦτο ἡ Μαρία Κομνηνὴ θυγατὴρ τοῦ Ἀλεξίου Δ' τῆς Τραπεζοῦντος. Μία τῶν ἀδελφῶν τῆς νέας βασιλισσῆς εἶχεν ὑπανδρευθῆ τὸν ἡγεμόνα τῶν Τουρκομάνων Τζιχάν Σάχην, ἑτέρα τὸν ἡγεμόνα τῶν Σέρβων Γεώργιον Βραγκοβιτς. Εἰς τῶν ἀδελφῶν τῆς ἦτο ὁ Καλογιάννης μέλλων φονεὺς τοῦ πατρὸς του, ¹⁾ καὶ μέλλων αὐτοκράτωρ τῆς Τραπεζοῦντος· ὥστε ἡ νέα βασίλισσα εἶχε πανταχόθεν συγγένειαν πρὸς ἡγεμονικὸς οἴκους. Ἐκέκμητο δὲ πρὸς τοῦτοις ἐξαισίαν καλλονὴν καὶ περιεβαλλετο ὑπὸ χάριτος ἀξιεράστου σπινθηροβολούσης ἐκ τοῦ πνεύματός της, ὥστε κατὰ τὸ λέγειν τῶν συγχρόνων ἦτο ἡ θελκτικωτέρα βασιλὶς τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος. Ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγίνωσκεν ἐκ τοῦ συζυγικοῦ βίου εἰμὴ τὰ παραπονα τὰ δίκαια, ἀλλὰ καὶ ἀνυπόφορα τῆς δευτέρας γυναικὸς του, τῆς Πεδεμοντίας, κατελήφθη ὑπὸ φλογρῆς συμπαθείας πρὸς τὴν θυγατέρα τῶν Κομνηνῶν, καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν περιπαθῶς, καὶ ἀντηγαπήθη. Ἡ Μαρία ἀνεκνήρυχθη Αὐγουστα καὶ ἐστέφη πανηγυρικῶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ. Δυστυχῶς αἱ ἀδιακόπως αὐξάνουσαι μέριμναι τῆς πολιτικῆς καταστάσεως κατέστησαν ἀναγκαίαι τὰς συχνὰς ἀποδημίας τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ οἱ δύο σύζυγοι συνεχῶς ἀπεχωρίζοντο.

Κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1427 ὁ Ἰωάννης Η' ἀνεχώρησεν εἰς Μωρέαν, ὅπου διέμεινε παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τῷ Δεσπότη τῷ Μιστρᾷ, τῷ μέλλοντι Κωνσταντινῶν Δραγάτῃ· ἀλλ' ἡ μακροχρονιωτέρα ἀποδημία αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Φερραρας. Τῇ 25 Νοεμβρίου 1437 ὁ Ἰωάννης ἀνεχώρησεν εἰς Βενετιάν ὅπου ἔτυχεν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν εὐγενῶν τῆς γνωστῆς θαυμασίας καὶ φαντασμαγορικῆς ὑποδοχῆς. Δὲν ἀνήκει εἰς τὸ θέμα ἡμῶν ἡ περιγραφὴ τῶν περιωνύμων ἐλείνων συνεδριασεῶν τῆς Συνόδου, ἐν αἷς διέπρεψεν ὁ Καρδινάλιος Βησσαρίων, αἵτινες δὲν συνετελεσαν εἰς σωτηρίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῆς ἐγγιζούσης πτώσεως. Ὅτε μετὰ δύο ἔτη κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ 1440 ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος ἀπεβίβασθη εἰς τὴν βασιλεύουσαν εὔρε τὴν δυστυχῆ

αὐτοκράτειραν Μαρίαν τεθνηκυῖαν πρὸ τινῶν ἐβδμηχθῶν. Καίτοι δὲ ὁ πρῶτος ἔρω· εἶχε ψυχρανθῆ, καὶ ὁ ἄπιστος σύζυγος εἶχεν ἐπιδαφιεύσει τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ εἰς πολλὰς ἄλλας γυναῖκας τῆς Ἰταλίας. ἠσθάνθη βαρεῖαν λύπην ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἐκείνης ἣτις εἶχεν εὐφρανεὶ τὰς καλλιτέρας ἡμέρας τοῦ βίου του.

Ἐκ τῆς ἐνώσεως ταύτης τῶν αἰσθημάτων, τῆς τόσο ἐνδομίχου καὶ τόσο ἰσχυρᾶς, ἀλλὰ καὶ τόσο ἐφημέρου τῶν δύο τούτων βασιλικῶν κερδιῶν ἀπέμεινε ἡμῖν ἐν ἐνθύμημα εἰς τὴν ὠρχίαν Μοῆν τῆς Χαλκιῆς. Ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος εἶχε κτίσει τὴν Μοῆν, τὴν σήμερον ἐκ νέου ἀνεγερθεῖσαν, ἀλλ' ὁ ναῖσκος τῆς Θεοτόκου, οὗ ὁ θόλος ὑψοῦται ἔτι καὶ νῦν παρὰ τῇ μεγάλῃ μοναστηριακῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ εὐρυχωρῷ κεντρικῇ αὐλῇ, ὠκοδομήθη δαπαναῖς τῆς Μαρίας Κομνηνῆς τῆς φιλάτης αὐτοῦ συντρόφου, ἣτις ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ κοινοῦ αὐτῶν ἔρωτος πρὸ τῆς μακρᾶς ἀποδημίας εἰς Φλωρεντίαν καὶ τῶν ἀπατηλῶν συγκινήσεων τῆς Συνόδου ἐνθέρμως συνεμερίσθη τῶν εὐσεβῶν προθέσεων τοῦ ἀνδρός της.

Ὁ ναῖσκος οὗτος τῆς Θεοτόκου κατὰ τὴν πυρκαϊάν, τὴν καταστρέψασαν τὴν Μοῆν καὶ τὴν περικαλλῆ ἐκκλησίαν τοῦ Ἰωαννοῦ Προδρόμου, κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα, διετηρήθη ἐντελῶς ἀνέπαφος καὶ ἀλώθητος. Καίτοι δὲ ἀρχικῶς ἡ Μοῆ τοῦ Ἰωαννοῦ Παλαιολόγου ἦτο ἀπριερωμένη εἰς Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, πρὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἦτο γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μοῆ τῆς Θεοτόκου, πιθανώτατα ἐνεκα τοῦ κερψοῦ ναῖσκου, ὃν ἔκτισεν ἡ Μαρία Κομνηνὴ εἰς τιμὴν τῆς Παναγίας. Κατὰ τὴν δευτέραν ἀνακαινίσιν τῆς Μοῆς περὶ τὰ τέλη τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος ἀνεκαλυψεν ἐν τοῖς ἐρείπιοις τὰ τεμάχια τῆς ἐπιγραφῆς τῆς βασιλικῆς πύλης, εἰς ἣν διὰ μεγάλων γραμμάτων τῶν χρόνων τῶν Παλαιολόγων ἀνεγραφετο τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος:

Ἰωάννης ἐν Χριστῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ρωμαίων, ὁ Παλαιολόγος.

[Ἐπεται συνέχεια].

Μετὰφρασις Α. Μ.

Ἐσχάτως εὐρέθη καὶ κατετέθη ἐν τῷ ταχυδρομικῷ μουσεῖῳ τοῦ Βερολίνου ἐπιστολὴ, σταλεῖσα πρὸ ἐκατὸν περίπου ἐτῶν ἐκ Φιλαδελφείας τῆς Ἀμερικῆς εἰς τινὰ γερμανικὴν πόλιν. Ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ φακέλου αὐτῆς σημειωμάτων ἐμφάνεται ὅτι ἐπληρώθησαν ταχυδρομικὰ τέλη 23 δρ. καὶ 25 λεπτά. Σήμερον πληρώνονται μόνον 25 λεπτά.

1) Δὲν εἶνε ἱστορικῶς ἐξηκριθωμένον τὸ τοιοῦτον. Σημ. Μεταφρ.